

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Brutus versus Caesar

Meijers, M.

Citation

Meijers, M. (1991). Brutus versus Caesar. *Bestuurskundige Berichten*, 6(2), 9-10. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3233479>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3233479>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

een beetje (veel) achterlopen werd compensatie in het vooruitzicht gesteld. Tevens nuanceert Roborgh de kritiek op voorlichting met de woorden dat je "nooit genoeg, altijd te weinig voorlichting geeft".

Ondanks deze kanttekeningen, is de kritiek voor een aanzienlijk deel gerechtvaardigd, zo erkent ook Roborgh. Voor de zomer wisten de studenten niet wat er inhoudelijk ging veranderen. Er gebeurde niets. Nadat de druk op de vakgroep toenam om toch informatie te verstrekken, trad men uit de vijfde verdieping neer naar zaal SC01. Er gebeurde iets. De meesten begrepen al meer van de wijziging dan voorheen, slechts de overgangsregelingcliënten zaten nog met onbeantwoorde vragen. Dit komt dus overeen met wat Roborgh schetst: het gaat om een relatief beperkte groep.

Op de bijeenkomst voor de zomer werd deze groep meer voorlichting beloofd in de vorm van een bijeenkomst na de zomer. Wederom geldt dat dit laat is: het collegejaar vangt aan op het moment dat je nog niet weet waar je precies aan toe bent. Vreemder nog is dat de bijeenkomst niet plaats heeft gevonden. Er was een groep die dit van horen-zeggen had, anderen waren in de veronderstelling dat de bijeenkomst nog plaats ging vinden. Roborgh legt uit dat van deze manier van informatieverstrekking is afgestapt. Daarvoor in de plaats zijn gesprekken met de studie-adviseur en contact-docenten gekomen. Hoewel deze keuze goed valt te verdedigen, kan toch gesteld worden dat het hoogst merkwaardig is dat niet iedereen hiervan op de hoogte is gesteld, bijvoorbeeld middels meer en uitdrukkelijke berichten in de Mare en het onderwijsmemorandum. Ook een brief aan ieder toegezonden over dit onderwerp had niet misstaan.

In de maand september heeft de visitatiecommissie een bezoek aan bestuurskunde Leiden/Rotterdam gebracht. In het voorlopig oordeel komt de voorlichting aan de orde. Gesteld wordt dat deze laat plaats vond, hetgeen grote onzekerheid met zich mee bracht. Hiermee

geconfronteerd meldt Roborgh dat er bewust voorzichtig met de student zal worden omgesprongen. Belangrijk om in te zien is dat ook de vakgroep niet gebaat is bij veel probleemgevallen: er zal een zekere mate van soepelheid bij de overgang oud DII naar nieuw DII aanwezig zijn. Ook zullen de probleemgevallen zo snel mogelijk worden doorverwezen naar de juiste personen op de vakgroep. Roborgh gaat er overigens van uit dat de vakgroepmedewerkers goed op de hoogte van de herziening zijn. Dat wordt wel eens door studenten betwijfeld. **BB**

Brutus versus Caesar

Mathilde Meijers

Vijfentwintig jaar geleden sneuvelde het kabinet-Cals na een lange nachtelijke strijd in de Tweede kamer. Het kabinet had zich in een ongelukkige positie gemanoeuvreerd door uitdrukkelijk om een vertrouwensvotum te vragen. De kritische motie-Schmelzer werd daarop fataal. Sindsdien is de "Nacht van Schmelzer" velen blijven intrigeren. Recentelijk laaide de discussie opnieuw op.

Politiek is een duister spel. En 's nachts geldt deze stelling des te meer. De politieke gebeurtenissen uit de Nacht van Schmelzer waren zodanig wazig, dat een kwart eeuw na dato nog steeds levendige discussies kunnen ontstaan over wat er nu werkelijk gebeurd is. Feit is dat de ploeg van Cals door één van de eigen fracties -KVP- werd aangevallen. Maar hoe kon dat gebeuren?

Enkele jaren geleden inventariseerde J. de Vries voor zijn onderzoek "Grondpolitiek en Kabinetscrises" de verschillende visies op de Nacht. Hij kwam tot drie versies van het hoe en waarom van het vallen van de KVP/ARP/PvdA-coalitie.

1 De versie Vondeling (Minister van Financiën).

Het was moord met voorbedachte rade. Cals noch hij zouden op de hoogte zijn gebracht van de geplande aanval van de KVP-fractie. Deze zouden volledig hebben overrompeld.

2 De versie Schmelzer.

Er was slechts sprake van een uitkristallisering van zakelijke en politieke meningsverschillen, die vooral betrekking hadden op de overheidsfinanciën.

3 De versie Zijlstra.

De oorsprong van het conflict lag in de PvdA. De verloren Staten- en Gemeenteraadsverkiezingen veroorzaakten toenemende kritiek binnen

de partij. De speelruimte van de PvdA-ministers werd hierdoor beperkt.

Direct na het vallen van het kabinet lag de berichtgeving in de media in lijn met de versie Vondeling. Vooral Cals werd neergezet als slachtoffer. Mede door de televisiebeelden die vanuit de Tweede Kamer uitgezonden werden tijdens de Nacht, kwam hij uit de publiciteit te voorschijn als een bewogen en oprecht geëngageerde persoonlijkheid. Diezelfde beelden lieten Schmelzer echter zien als een koel berekenend karakter. Zijn uitermate beheerst gedrag werd uitgelegd als emotioneel. De media schilderde hem dan ook af als "moordenaar met voorbedachte rade" of "Brutus". Een en ander was aanleiding voor vele nu nog beroemde spotprenten.

Het is interessant te zien dat de zaak-Schmelzer vijftien jaar na dato wederom een media-aangelegenheid werd. Nu is de sympathie anders verdeeld. Het lijkt alsof een onterecht veroordeelde na jaren vrij wordt gelaten en de rest van de natie zich verdrinkt in schuldgevoelens. Norbert Schmelzer wordt eindelijk gerehabiliteerd als een politicus die gewoon zijn werk deed. Hij krijgt dan ook ruimschoots de gelegenheid zijn eigen zegje te doen. Zo verscheen hij diverse malen op televisie. en plaatste het NRC-Handelsblad 5 oktober jongstleden een artikel van Schmelzers hand. "Een reconstructie van die dramatische gebeurtenis" staat erin de inleiding. De behoefte van de oud-fractievoorzitter zijn handelen te legitimeren is echter voelbaar in elke alinea.

Dezelfde discussie over de schuldvraag vond ook nog vanuit een andere invalshoek plaats. Dit gebeurde 11 september jongstleden bij de presentatie van het boek "De val van het kabinet-Cals" van Harry Notenboom. Notenboom was de financiële specialist van de KVP-fractie in de Tweede Kamer in 1966. Meest opmerkelijk waren daar de uitlatingen van oud-premier Biesheuvel, minister van Landbouw (ARP) onder Cals. De Nacht van Schmelzer was eigenlijk de nacht van Den Uyl, meende hij. Wat was het geval? Minister van Financiën Vondeling zou in augustus 1966 een voorbeeldige begroting ingeleverd hebben, die een gezonde basis voor de economie had kunnen zijn. Den Uyl torpedeerde het plan echter, onder meer omdat hij de ingeplande verhoging van de omzetbelasting onaanvaardbaar achtte. De hierop aangebrachte wijzigingen deden afbreuk aan de kwaliteit van de begroting. Conclusie: eigenlijk was Den Uyl verantwoordelijk voor de crisis.

De redenering klinkt aardig, maar is niet erg plausibel naar mijn mening. Politieke processen zijn per definitie complex. Er zijn veel actoren bij betrokken met eigen ideeën en interpretaties en ook de behandelde materie is veelal ingewikkeld. De uitkomst van zo'n proces is dan ook de optelsom van een groot aantal krachten. Eén van deze krachten eruit

lichten en vervolgens bombarderen tot de oorzaak van een bepaalde gebeurtenis, doet te veel afbreuk aan de complexiteit van het proces. Versimpeling kan soms leiden tot meer begrip, maar in dit geval is het slechts schijnbegrip. Het voert mijns inziens veel te ver aan de hand van zo'n analyse een beschuldiging te uiten aan het adres van één persoon. Een persoon die ten eerste optreedt als vertegenwoordiger van een partij en ten tweede reeds overleden is.

Maar wat kunnen we nu wel concluderen? Ik denk niet dat de schuldvraag ooit afdoende beantwoord zal kunnen worden. Het is echter ook de vraag of dat wel wenselijk is. Elk van de naar voren gebrachte visies is binnen haar eigen kader waar. Wellicht was de verscheidenheid aan deze kaders -zelfs binnen één partij- de oorzaak van de crisis? BB

"...OOK GIJ, NORBERT!"

Bestuurswisseling B.I.L.

Mark Crooijmans

Bij feestelijke gelegenheden kan de vlag worden gehesen. Blijheid straalt af van de gezichten, de koningin is immers jarig, nietwaar? Andere situaties lenen zich meer om de vlag over te dragen aan opvolgers. Zo kan Carl Lewis er nog altijd op rekenen als laatste van de vier Amerikanen het stokje in zijn handen geduwd te krijgen. De B.I.L. combineerde beide situaties op de wisselings-A.L.V. van 17 oktober: opvolging van het bestuur in een goede sfeer.

Op de agenda van zo'n vergadering staan verplichte en toch voldoende interessante onderwerpen. Het feestprogramma van zelfs een Vereniging voor Bescherming van de Driepotige Wesp kent dat. Het jaarverslag wordt behandeld, waarna hierover vragen kunnen worden gesteld. Ook het financieel jaarverslag komt uitgebreid aan de orde, met commentaar en advies van de kascommissie. Dit jaar werden de commissieleden bedankt en met tassen vol cadeaus overladen. Dé reden tot festijn was de benoeming van Joost Voerman tot Lid van Verdienste van de vereniging. De verrassing was groot, de blijdschap eveneens.

De breuk in het programma zat 'm natuurlijk in de bestuurswisseling. Oud en versleten gaat op de vuilnishoop, jong en fris kruipt achter de bestuurstafel. Dit niet dan nadat de oude garde uitgebreid bedankt werd. Samenwerking schept nu eenmaal een band, een fietsband.

De nieuwe voorzitter, Jurgen Mink, begint verstandig door terstond te schorsen om consumpties te nuttigen. Na deze pauze vertelt hij een en ander over zijn beleidsvoornemens. Centraal staan vier zaken: de belangenbehartiging van bestuurskunde-studenten, een praktijkgericht karakter van lezingen en excursies (toekomst), een versterkte band met reünisten (stage) en aandacht voor de te organiseren beroepenmarkt. Aansluitend presenteert de penningmeester, Jolanda Koopmans, de begroting. Deze financiële invulling wordt zonder veel problemen goedgekeurd. Feitelijk is de vergadering afgelopen, en nadat enige spul-

len zijn weggeborgen, kan er (weer!) geboord worden. Tijd om even lekker ontspannen te evalueren, tijd om nog wat vooruit te blikken.

Kort en goed, voor het oude bestuur zit het er op. Al op verschillende plaatsen is verslag gedaan van de ervaringen. Bijvoorbeeld halverwege het jaar in de (vorige) Bestuurskundige Berichten, maar ook in een nieuwsbrief. Er is eveneens een officieel stuk, het jaarverslag, voor geïnteresseerden te verkrijgen. Weet overigens dat eendergelijk verslag geen ruimte laat om allerlei zaken over de individuele leden te vermelden. Dit is eigenlijk jammer, want juist dat kan wat humor brengen over onder andere persoonlijke en typerende trekjes. Een penningmeester die met haar enthousiasme en onorthodoxe opvattingen anderen soms doet (deed) beven.

Kort en goed, voor het nieuwe bestuur begint het net. Indrukwekkende en minder indrukwekkende, goede en slechte ervaringen overvallen hen als vanzelf. Soms spannende vergaderingen in Zuid-Limburg, dan weer saaie borrels in Noord-Friesland. Een matige opkomst bij een lezing, succes met de tentamen-/uittrekselbank. Sponsorgelden tot extreme hoogten, afwijzende brieven van subsidie-instellingen. Een drukker die je even snel uit de brand helpt, een minder studentvriendelijke zaaleigenaar in Leiden. Uitstapje naar Edinburgh (PIY, pay it yourself), uren verblijven in gebouw 5. Collega in de stress, lachen bij Triviant. Deadline overschreden, WP 5.0 doet